

Lektury
dostępne

Jan Kochanowski

Do gór i lasów

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

Jan Kochanowski

Do gór i lasów

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Jan Kochanowski Do gór i lasów

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszających, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Jan Kochanowski, *Do gór i lasów*

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamieniak

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2020

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-66534-36-0

The Picture Communication Symbols ©1981–2020 by Tobii Dynavox. All Rights Reserved Worldwide. Used with permission. Boardmaker® is a trademark of Tobii Dynavox.

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	11
Komiks.....	12
Karty pracy.....	13
Tablice komunikacyjne PCS.....	18
Karty pracy PCS.....	19

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwiły one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Jan Kochanowski

Fraszki, Księgi trzecie

Do gór i lasów¹

Wysokie góry i odziane lasy!²
Jako rad na was patrzę, a swe czasy
Młodsze wspominam, które tu zostały,
Kiedy na statek człowiek mało dbały³.
Gdziem potym nie był? Czegom nie skosztował?
Jażem przez morze głębokie żeglował,
Jażem Francuzy, ja Niemce, ja Włochy,
Jażem nawiedził Sybilline lochy⁴.
Dziś żak spokojny, jutro przypasany
Do miecza rycerz⁵ dziś między dworzany
W pańskim pałacu, jutro zasię cichy
Książd w kapitule⁶, tylko że nie z mnichy
W szarej kapicy a z dwojakim płatem⁷;
I to czemu nic⁸, jesliże opatem?
Taki był Proteus⁹, mieniać się to w smoka,
To w deszcz, to w ogień, to w barwę obłoka.
Dalej co będzie? Srebrne w głowie nici,
A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci.

Przypisy:

¹Fraszka autobiograficzna powstała ok. r. 1573, w pierwszych latach pobytu w Czarnym Lesie.

[przypis redakcyjny]

²*odziane lasy* — pokryte lasami (Góry Świętokrzyskie) lub może: lasy piękne (liściaste). [przypis redakcyjny]

³*na statek człowiek mało dbały* — mało stateczny (w dzieciństwie i młodości). [przypis redakcyjny]

⁴*Sybilline lochy* — groty pod Neapolem.

[przypis redakcyjny]

⁵*przypasany do miecza rycerz* — Kochanowski brał udział w wyprawie inflanckiej z r. 1568 (por. Pieśni, I 13); tutaj powtarza żart Cyncerona o wojowniku małego wzrostu.

[przypis redakcyjny]

⁶*cichy Ksiądz w Kapitulie* — proboszcz poznański mający prawo zasiadać w radzie biskupiej. [przypis redakcyjny]

⁷*dwojaki płat* — szkaplerz zakonny: część habitu zbliżona krojem do ornatu; tylko że nie z mnichy w szarej kapicy a z dwojakim płatem — zagadkowa wzmianka o zabiegach o jakieś opactwo. Próbę rozwiązania zagadki podjął Julian Krzyżanowski w studium O paru fraszkach Kochanowskiego („Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 1964). Usiłował tam wyjaśnić, iż poeta zabiegał o godność komendatariusza, tj. przełożonego zakonu Bożogrobców w Miechowie, inaczej opata, że jednak starania te z powodu śmierci Zygmunta

Augusta do skutku nie doszły. Klucza do rozwiązania zagadki dostarcza list Kochanowskiego do Stanisława Fogelwедера (t. II, s. 288). [przypis redakcyjny]

⁸*czemu nic — czemu nie.* [przypis redakcyjny]

⁹Proteus — bóg mórz południowych, wieszczek. Paś on Neptunowi stada cieląt (według innych wersji fok). Miał dar przemieniania się w różne postaci, zwierzęta i przedmioty. [przypis redakcyjny]

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Barbara Otwinowska, Dariusz Gałecki, Julian Krzyżanowski, Olga Sutkowska.

Jan Kochanowski

Do gór i lasów

Autor wiersza mówi do gór i lasów:

„Wysokie góry, piękne lasy!

Gdy patrzę na was, przypominam sobie swoją młodość.

W młodości byłem bardzo aktywny.

Pływałem po morzu,

zwiedziłem Francję, Niemcy, Włochy.

Byłem studentem, potem rycerzem,

potem dworzaninem w pałacu, potem księdzem.

Robiłem dużo różnych rzeczy.

Szybko zmieniałem swoje zajęcia.

Co będę robił dalej?

Nie wiem.

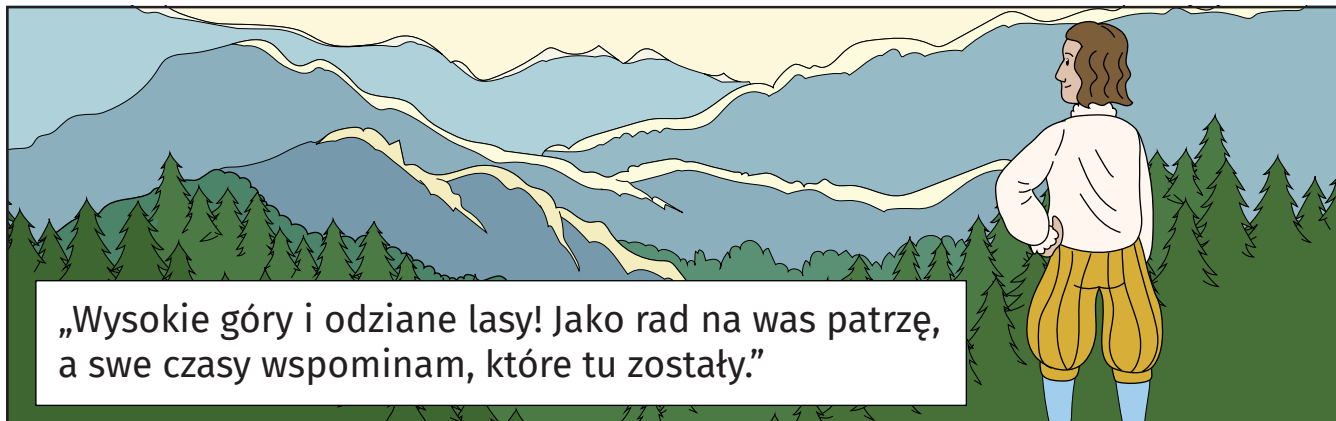
Mam już siwe włosy.

Ja nadal lubię ludzi, którzy są aktywni,

próbują robić różne rzeczy,

korzystają z okazji,

cieszą się z każdego dnia”.

1. Przeczytaj życiorys pisarza.

Jan Kochanowski

Życiorys Jana Kochanowskiego

Jan Kochanowski (poeta, tłumacz) urodził się w 1530 roku w Sycynie w rodzinie szlacheckiej. W latach 1544–1558 studiował w Krakowie i w Padwie we Włoszech. Bardzo dobrze poznał literaturę antyczną. Po ukończeniu studiów przez wiele lat pracował na dworach magnatów i na dworze królewskim. Był sekretarzem króla Zygmunta II Augusta. W 1574 roku zamieszkał w rodzinnym majątku w Czarnolesie. Jego szczęśliwe życie zakłóciły tragedie rodzinne: śmierć córki Urszuli (1578 lub 1579 r.), a potem córki Hanny. Jan Kochanowski zmarł 22 sierpnia 1584 roku w Lublinie, dokąd pojechał na naradę senatorów. Został pochowany w Zwoleniu, gdzie znajduje się nagrobek z wizerunkiem poety.

Najbardziej znane utwory Kochanowskiego to:

„Pieśni” i „Fraszki” – pisane całe życie,

„Odprawa posłów Greckich” – dramat na wzór antyczny,

„Treny” – utwory poświęcone zmarłej Urszuli,

„Psałterz Dawidów” – tłumaczenie biblijnej Księgi Psalmów.

2. Wpisz do tabelki brakujące informacje.

Imię i nazwisko
Data i miejsce urodzenia
Data i miejsce śmierci
Kim był?
Najważniejsze utwory

3. Gdzie znajduje się Muzeum Jana Kochanowskiego?

.....

4. Gdzie został pochowany Jan Kochanowski?

.....

5. Podaj 5 tytułów fraszek Jana Kochanowskiego.
Poszukaj tytułów w podręczniku lub w innych źródłach.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ile pieśni napisał Jan Kochanowski? Poszukaj informacji.

.....

7. Dopasuj definicję do rodzaju utworu.

tren	fraszka	pieśń
Utwór poetycki, podzielony na strofy, występują w nim rymy, refren, najczęściej o tematyce poważnej.	Krótki utwór liryczny, rymowany lub wierszowany, często zabawny. Kończy się puentą.	Utwór żałobny, poświęcony pamięci zmarłej osoby. Pokazuje żal po odejściu i chwali jej zalety.

1. Podkreśl prawidłową odpowiedź.

1. Utwór „Do gór i lasów” to:

- a) pieśń
- b) tren
- c) fraszka

„Wysokie góry i odziane lasy!
Jako rad na was patrzę, a swe czasy
Młodsze wspominam, które tu zostały.”

2. We fragmencie autor wspomina:

- a) starość
- b) młodość
- c) podróże zagraniczne

„Jazem przez morze głębokie żeglował,
Jazem Francuzy, ja Niemce, ja Włochy,
Jazem nawiedził Sybilline lochy.”

3. We fragmencie autor opowiada o:

- a) pracy na dworze króla
- b) starości
- c) nauce i studiach za granicą

„Dziś żak spokojny, jutro przypasany
Do miecza rycerz dziś między dworzany
W pańskim pałacu, jutro zasię cichy
Ksiądz w kapitule, tylko że nie z mnichy”

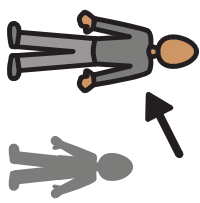
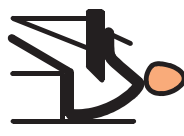
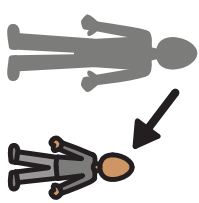
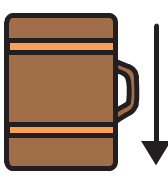

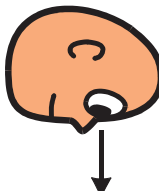
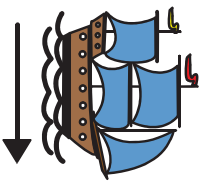
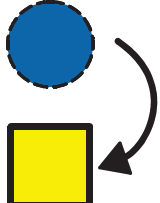
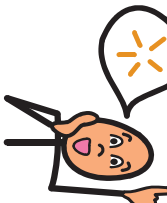

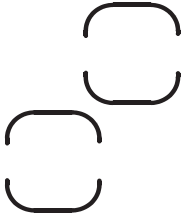

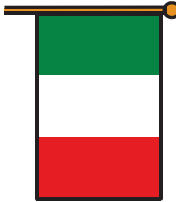

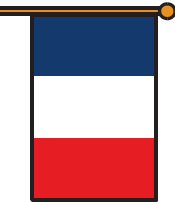
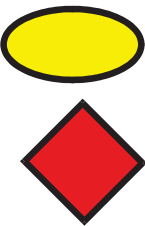
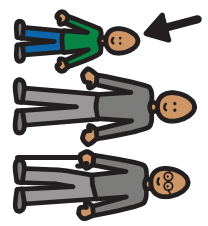
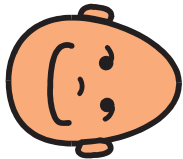
4. We fragmencie autor wspomina, co robił w życiu. Był:

- a) studentem, rycerzem, księdzem i dworzaniem
- b) rolnikiem, dworzaniem, rycerzem i ogrodnikiem
- c) podróżnikiem, szlachcicem, rycerzem i dworzaniem

„Dalej co będzie? Srebrne w głowie nici,
A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci.”

5. We fragmencie autor:

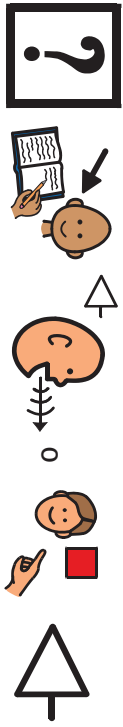
- a) jest stary i myśli o przeszłości
- b) jest młody i myśli o przyszłości
- c) jest w średnim wieku i myśli o spokojnej przyszłości

 Jan Kochanowski	 dorosły	 żak	 dziecko
	 podróżować	 być	 patrzeć
	 żeglować	 zmieniać	 wspominać
 przeszłość	 zajęcia	 lasy	 góry
	 Włochy	 Niemcy	 Francja
	 różny	 młody	 rad

Odpowiedz na pytania, używając tablicy komunikacyjnej.

Pytanie 1
Co autor opowiedział o swojej przeszłości?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi przez ucznia/nauczyciela.

Pytanie 2
Co autor myśli o swojej przyszłości?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi przez ucznia/nauczyciela.

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne
